

Výzkum populace osob bez domova

Technická zpráva ze sběru dat

Klient: VÚPSV, v.v.i.

Zpracovatel: ppm factum research, s.r.o.

Datum zpracování: 17. června 2019

Obsah

Úvod.....	3
Nástroj pro sběr dat a jeho příprava.....	3
Rekrutace tazatelů	3
Proškolení tazatelů.....	3
Výběrový soubor, rekrutace respondentů a eliminace duplicit	4
Průběh sběru dat.....	5
Zpracování dat, kontrola dat, vážení a výsledný soubor	5

Úvod

- Na základě smlouvy mezi Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, v.v.i. (VÚPSV) a společností ppm factum research s.r.o. provedla společnost ppm factum research s.r.o. šetření „**Výzkum populace osob bez domova**“, který je součástí projektu VÚPSV s názvem „Výzkum bezdomovecké populace v ČR (2018-2020)“
- Předmětem šetření bylo **provedení sběru dat**; šetření se zaměřilo na **zjištění základních sociodemografických údajů o populaci osob bez domova a dále na zjištění podrobnějších údajů** z následujících oblastí: materiální zázemí, rodina, životní trajektorie, využívání sociálních služeb, potřeby, způsob obživy a zdravotní stav
- Šetření bylo zaměřeno na sběr dat o **osobách bez střechy či bytu** (dle evropské typologie ETHOS)

Nástroj pro sběr dat a jeho příprava

- Sběr dat proběhl technikou **individuálních standardizovaných rozhovorů** tazatelů s respondenty (F2F), kterými byly osoby bez domova, dotazování proběhlo metodou **PAPI** (délka dotazování: oproti zadání cca 30 min)
- V průběhu přípravy dotazníku dodavatel poskytl doporučení a návrhy pro úpravy dotazníku, zajistil kontrolu dotazníku a zakódování a úpravu konečné verze dotazníku pro tisk do standardizované podoby, tisk dotazníku a jeho distribuci tazatelům
- Dodavatel rovněž zajistil **pilotní odzkoušení dotazníku**, a to proškolenými tazateli (proběhla dvě kola pilotního šetření), pilotování probíhalo v Praze a mimopražských lokalitách (Vsetín, Krnov); 1. kolo pilotu – 9 dotazníků (5 tazatelů, 4x2, 1x1), 2. kolo – 4 dotazníky (2 tazatelé, 2x2), parametry pilotování i výstupy byly konzultovány s VÚPSV; data z pilotu nejsou součástí výsledného souboru

Rekrutace tazatelů

- Na sběru dat pracovalo celkem 117 tazatelů (74 z potenciálních tazatelů doporučených VÚPSV a 43 dorekrutováno ppm factum research – předně krajská města, ale i další lokality) – nastavení tazatelské sítě zohledňovalo zájem jednotlivých obcí a organizací o zapojení do výzkumu a s ambicí zajistit rovnoměrně rozložení sběru dat dle odhadů počtu osob bez domova v jednotlivých krajích, a to v rámci časového rámce zakázky
- Každý tazatel obdrží 150 Kč za 1 správně vyplněný dotazník (DPP, hrubá mzda)

Proškolení tazatelů

- Osobní proškolení tazatelů proběhlo v Praze – 6. května 2019, v Brně (nabídnuto pro celý Jihomoravský kraj) – 9. května 2019 a Ostravě (nabídnuto pro celý Moravskoslezský kraj) – 7. května 2019, v dalších městech vzhledem k roztroušenosti tazatelské sítě a časovému rámci zakázky nebylo efektivní a účelné
- Ostatní tazatelé byli proškolení prostřednictvím on-line školení a byla jim poskytována týmem ppm factum nepřetržitá podpora během dotazování
- Pro účely školení byly připraveny podrobné školící materiály zahrnující informace o výzkumu, rekrutaci respondentů, vyplňování dotazníku, administraci dotazování či vyplňování a práce s databází pro vyloučení duplicit. Materiály byly po celou dobu terénního šetření k dispozici na webových stránkách

výzkumu (<http://osobybezdomova.ppmfactum.cz>). Tazatelé byli velmi podrobně seznámeni s účelem a průběhem šetření, Projektový manažer prošel jednotlivě všechny otázky v dotazníku a způsob, jakým na ně odpovídat, adekvátní čas byl věnován rekrutaci respondentů a vyplňování a práci s databází pro vyloučení duplicit

- Po celou dobu terénního šetření byli pracovníci ppm factum k dispozici pro poskytnutí podpory tazatelům (telefonicky a prostřednictvím e-mailu), zvláště intenzivní podpora byla poskytována během prvního týdne dotazování (na konci prvního týdne dotazování na základě doplňujících otázek tazatelů byly rovněž rozeslány doplňující instrukce k vyplňování dotazníku)

Výběrový soubor, rekrutace respondentů a eliminace duplicit

- Parametry výběrového souboru byly projednány se zadavatelem, s oporou v dostupných datech (kraje, pohlaví, věk, typ služeb) a dostupnosti tazatelské sítě
- Cílová skupina: osoby bez domova (kategorie osoby bez střechy či bytu), 18 a více let
- Velikost výběrového souboru: n=1000; celá ČR

	Orientační parametry souboru (pro sběr dat); n=1000	Skutečný stav (před vážením) n=1013
POHLAVÍ		
Muž	76 %	77 %
Žena	24 %	23 %
VĚK*		
18-29 let	13 %	11 %
30-39 let	19 %	19 %
40-49 let	23 %	22 %
50-64 let	38 %	37 %
65+	8 %	11 %
KRAJ		
Hlavní město Praha	15 %	18 %
Středočeský kraj	10 %	7 %
Jihočeský kraj	4 %	5 %
Plzeňský kraj	7 %	5 %
Karlovarský kraj	3 %	3 %
Ústecký kraj	6 %	6 %
Liberecký kraj	7 %	5 %
Královéhradecký kraj	2 %	2 %
Pardubický kraj	3 %	5 %
Kraj Vysočina	4 %	4 %
Jihomoravský kraj	8 %	8 %
Olomoucký kraj	5 %	6 %
Zlínský kraj	5 %	6 %
Moravskoslezský kraj	20 %	20 %
Dle užívání služeb		
Respondent dotazovaný venku, v rámci služby terénní program, přespávající v noclehárně či neužívající sociální služby	min. 50 %	65 %
Respondent dotazovaný v azylovém domě, domě na půl cesty či obecní ubytovně pro osoby bez přístřeší	20-25%	19 %

* Parametry dle věku byly korigovány v průběhu šetření na hodnoty v tabulce uvedené výše (dle předběžných dat ze sčítání osob bez domova realizovaného VÚPSV)

- Rekrutaci respondentů prováděli vyškolení tazatelé dle instrukcí
- Databáze pro vyloučení duplicit byla dostupná na webu <http://osobybezdomova.ppmfactum.cz> (neveřejná část v sekci pro tazatele), kde tazatelé po provedení dotazování byli povinni vyplňovat informace o respondentech a zároveň kontrolovat před dotazováním informace o respondentech, aby eliminovali možnosti duplicit; kontrola duplicit byla rovněž kontrolována průběžně Projektovým manažerem a následně po sběru dat prostřednictvím SPSS

Průběh sběru dat

- Termín sběru dat: 7. až 31. května
- Pro sběr dat byly připraveny „parametry výběrového souboru“ osob bez domova (dojednáno s VÚPSV), naplňování kvót bylo průběžně sledováno a rovněž v průběhu sběru konzultováno s VÚPSV
- Aby bylo dosaženo požadovaného počtu kompletně vyplněných dotazníků (n=1000), byl nadsazen rozpisu dotazníků cca o 5 % - tedy několik tazatelů obdrželo zadání zpracovat o 1 dotazník více, než by podle rozpisu bylo nutné; během sběru dat se podařilo zajistit více než 1000 dotazníků a dovýběr tedy nebyl nutný, ve výsledném souboru jsou data z celkem 1 013 dotazníků
- Každý respondent obdržel za zodpovězení dotazníku 100 Kč

Zpracování dat, kontrola dat, vážení a výsledný soubor

- Po ukončení sběru dat proběhla kontrola dotazníků, přepis dat (včetně odpovědí na otevřené a polootevřené otázky, které byly přepsány a přidány do datové matice) a kontrola logických souvislostí a čištění
- Dotazníky byly vizuálně kontrolovány ihned po doručení. Další kontrolu dotazníků prováděl kódér – kromě kódování otevřených otázek měl za úkol kontrolovat dodržování filtrů a hodnotit práci tazatele. Provedli jsme dvojí nahrání dat (tzv. double-punching) – data byla do databáze nahrána nezávisle na sobě 2x, obě nahrání byla porovnána a rozdíly opraveny podle skutečného záznamu v dotazníku. Při nahrání dat se standardně kontrolují povolená maxima a minima u každé otázky. Některé filtry v dotazníku byly podrobeny logické kontrole při zpracování dat, kterou provádíme pomocí specializovaného statistického software SPSS
- Nahraná data byla verifikována prostřednictvím logických kontrol, byla zajištěna kontrola podobnosti dat u jednotlivých tazatelů či kontrola počtu nezodpovězených otázek. Byly provedeny základní logické kontroly, kontroly konzistence dat a kontroly, zda sedí předem dané filtry z dotazníku
- Po dohodě s klientem proběhlo vážení dat. Pro výběrový soubor získaný výběrem dle „parametrů výběrového souboru“ byly dodány váhy určené na základě přesného rozložení kvótních znaků v populaci: pohlaví, věk – 11 kategorií a místo přespávání – 2 kategorie. Pro tvorbu vah byla použita data obdržená od VÚPSV za aktuální strukturu bezdomovecké populace ČR. Dodržována byla přitom následující pravidla:
  - přesné rozložení kvótních znaků – vázané kvóty (místo přespávání vs. pohlaví a místo přespávání vs. věk),
  - nezměněná velikost výběrového souboru,
  - nepřístupné jsou váhy příliš velké (větší než 4) nebo příliš malé (menší než 0,3) hodnoty.

Důvodem k omezení příliš velkých a příliš malých hodnot vah je velký vliv odpovědí jednoho respondenta na celkové výsledky u velkých vah, a naopak, zanedbatelný (prakticky nulový) vliv odpovědí respondenta s malou vahou. Standardně pracujeme s váhami v intervalu od 0,5 do 3, hodnoty mimo tento interval jsou spíše výjimečné. V případě tohoto výzkumu jsou dvě hodnoty vah nad 3 a žádná pod 0,5

- Vyčištěný datový soubor ve formátu SPSS s popisy znaků v elektronické podobě je přílohou této zprávy

Přílohy:

- Datový soubor SPSS – datova_matice.sav